

YERELDEN EVRENSELE SAFRANBOLU

Safranbolu’da görünmeyen eller sahiplenir sizi işte o aileden biri gibi sıcacık karşılayan ellerden biri de 1974-1980 yılları arasında Belediye Başkanlığı yapan Kızıltan Ulukavak’ın 12 Haziran 1975’te attığı imza ile Safranbolu’nun yazgısını belirlemesiyle başlar.

O günlerde ben doğmamıştım bile, o korumacı anlayışı bugünlere getiren hizmetinde bizlere doğru zamanda, doğru paylaşım sunan ve tüm dünyaya tanınması atağını başlatan Sayın Kızıltan Ulukavak ile gerçekleştirdiğimiz “Yerelden Evrensele Safranbolu” adlı röportajı sizlerle paylaşmanın keyifli tadını yaşattığı için kendisine minnettarım. Teşekkürler.

Safranbolu Ekspres Gazetesi
Genel Yayın Yönetmeni
Esra Oğuzkağan

İlçemizde 12 Haziran 1975 tarihinde Safranbolu’nun tarihsel ve mimari dokusunun korunmasına yönelik önerisi, Belediye Meclisi’nce onaylandıktan sonra bir ilki başlatan ve bu nedenle Karabük Üniversitesi’nce kendisine “Fahri Doktora” verileceğini öğrendiğimiz, dönemin Belediye Başkanı Kızıltan ULUKAVAK’la, gazetemiz okuyucuları için Cinci Hanı yakınındaki bürosunda bir röportaj yaptık. Önce kendisini okuyucularımıza kısaca tanıtalım:

“Kızıltan ULUKAVAK, Safranbolu 1937 doğumludur; Akçasu Mahallesi sakinlerinden Hacıhüseyinler ailesindendir. İlk ve orta okulu Safranbolu’da, liseyi Zonguldak M.Çelikel Lisesinde okuduktan sonra, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile Hukuk Fakültesi’ni bitirmiştir. 1960’lı yıllarda Ziraat Yüksek Mühendisi olarak çalışmış; Tarım Bakanlığı

(*) Kızıltan ULUKAVAK’la yapılan ve Safranbolu Ekspres Gazetesi’nin 11.06.2010 tarihli nüshasında yayınlanan röportaj - (www.safranboluekspres.com) sitesinden alınmıştır -

Müfettişliği görevinde bulunmuştur.

1970-1980 yılları arasında Safranbolu’da avukatlık ve iki dönem Belediye Başkanlığı yapmış; Belediye Başkanlığı sırasında, özellikle Safranbolu’nun tarihsel ve kültürel değerlerinin Türk ve Dünya kamuoyuna tanıtılarak, koruma altına alınması konusundaki karar ve uygulamaları gerçekleştirmiştir.

12 Eylül 1980 harekatıyla tüm siyasal nitelikli kişilerin görevlerine son verilmesi nedeniyle Belediye Başkanlığından ayrılmış ve kısa bir süre sonra Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu’na atanmıştır. Bu Kurul’da Denetçi, Başdenetçi, Hukuk Danışmanı, Kurul Üyesi, Başkan Vekili ve Başkan olarak 22 yıl görev yapmış ve Kurul Başkanı iken, 2002 yılı sonunda yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.

Emekliliği sırasında, Safranbolu Belediye Başkanlığı yaptığı dönemle ilgili olarak hazırladığı “Safranbolu’da Bir Dönem, Bir Başkan (1974-1980)” ve çeşitli yönleriyle Safranbolu’yu konu alan “Bir Safranbolulunun Penceresinden Safranbolu” isimli iki kitabı yayınlanmıştır.”

Kızıltan ULUKAVAK’a sorularımız ve aldığımız yanıtlar şöyledir:

- Size Karabük Üniversitesi’nin 11 Haziran 2010 tarihinde yapılacak bir törenle Fahri Doktora vermesini nasıl karşılıdınız ?

Safranbolu koruma olayını 1975 yılında, Safranbolu Belediye Başkanı olarak, İstanbul Teknik Üniversitesi gibi çok saygın bir bilim kurumuyla birlikte başlatmıştık. Aradan geçen 35 yıl sonra ,İTÜ’nün Safranbolu konusundaki duyarlılığının, Karabük Üniversitesi tarafından sürdürülüyor olmasını görmekten büyük mutluluk duyuyorum. Üniversitenin Safranbolu’yu koruma ve yaşatma konusundaki girişimlerim nedeniyle Fahri Doktora vermesini büyük bir onur kabul ediyorum. Aslında, bununla benim şahsımda tüm Safranbolulular ve benden sonraki haleflerim Belediye Başkanları da ödüllendirilmiş oluyor Böylece Karabük Üniversitesi Rektörlüğü büyük bir kadirbilirlik örneği sergilemiş bulunuyor. “Vefa”nın sadece İstanbul’da bir semt adı olmadığını gösteriyor. Kendilerine şükran duyguları taşıyorum.

Yaşamım boyunca naçizane çok ödüller, çok övgüler aldım. Ancak hiç biri, Fahri Doktora gibi bir bilim kurumunun layık bulduğu bu akademik değerlendirme kadar anlamlı olamaz. Çocuklarıma bırakacağım kıvanç duyacakları en değerli mirasım da bu olacaktır.

-Safranbolu’nun korunması amacına yönelik olarak Belediye Meclisi’nin aldığı 12 Haziran 1975 tarihli kararın önemi ve içeriği nedir?

Safranbolu, Anadolu’daki eski Osmanlı-Türk kentlerinden biridir. Eski tarihsel kentlerden, örneğin Bursa, Kütahya, Edirne, Kastamonu, Muğla, Kula gibi yerleşim yerlerinde, eski kent dokusu zaman içerisinde bozulmuş, ahşap yapıların yerini kagir binalar almıştır. Safranbolu’nun sokaklar boyunca mahalleler halinde bir bütün olarak, günümüze kadar korunabilmiş olması, diğer tarihsel kentlerden olan farklı özelliğini ve “Müzekent” olarak anılmasının nedenini oluşturur.

1970'lere kadar Safranboluluların evlerine ata yadigarı olarak sahip çıkmaları ve baba; ya da ana mirası bu evlerde oturmaya devam etmeleri sonucu, Safranbolu "**kendini koruyan kent**" unvanını kazanmıştır. 1970'lerden sonra Safranbolu yerlilerinin ahşap evlerini satarak yapı kooperatifleri yoluyla betonarme binalara sahip olma; ya da Bağlar'daki evlerini onararak yaz kış oturma arzusu, Safranbolu'da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Satılan evlerin yeni maliklerinin kendi yaşam biçimi doğrultusunda evlerini onarmak ya da kendi anlayışlarına göre düzenlemek arzusu ve bu arada onarım sırasında tuğla, biriket ve benzeri, ahşap evlere uygun olmayan; ancak kolay ve ucuz bulunabilen materyal kullanmaları, eski evlerde penceresinden çatısına, kapısından oda içlerine kadar bozulmalara yol açmış ve artık Safranbolu, "*kendini koruyan kent*" değil, "**korunması gereken kent**" haline dönüşmüştür. Bu durum karşısında Safranbolu Belediyesi olarak, bir dizi yasal ve yönetsel önlemler uygulamaya konulması zorunluluğuyla karşı karşıya kalınmıştır. Belediye Başkanı olarak Belediye Meclisine benim tarafımdan sunulan bir önerinin, 12 Haziran 1975 tarihli Belediye Meclisi toplantısında, üyelerin de duyarlılık göstermesi sonucu, oy birliğiyle kabul edilmiş olması, koruma olayının Safranbolu'daki ve hatta ülkemizdeki başlangıcını oluşturur.

Belediye Meclisi'nin kabul ettiği öneri, Belediye İmar Yönetmeliğine, evlerin onarılmasında, Belediye Fen İşleri Müdürü, Belediye İmar Müşaviri Yük.Mimar Baran İDİL ve Karabük Demir-Çelik'te görevli Yük.Mimar Yavuz İNCE'den oluşan bir kurulun onayının alınmasını, onarımın ve onarımda kullanılan malzemenin çevreyle uyumlu olmasını, Safranbolu mimarlık dokusunu bozmamasını öngören ek maddeler konulmasıdır.

Ancak ne var ki, bu amaçla İmar Yönetmeliği'ne konulan maddeler, onay için zamanın yetkili mercii İmar ve İskan Bakanlığı'na gönderildiğinde uygun bulunmamış; kendisiyle görüştüğümde Bakanlık İmar Planlama Genel Müdürü, "**eskiye rağbet olsa, bitpazarına nur yağardı**" diyerek, yapılan yönetmelik düzenlemesinin yürürlüğe girmesini önlemiştir. 12 Haziran 1975 tarihli Belediye Meclis kararı uygulama alanına intikal edemese de, Safranbolu yerel yönetiminin koruma olayındaki duyarlılığının; buna karşılık İmar İskan Bakanlığı'nın vurdumduymazlığının bir göstergesi olarak önem taşır.

- 12 Haziran kararı onaylanmamasına karşın, Safranbolu Türkiye'nin ve Dünya Ülkelerinin ilgi alanına nasıl girdi?

İmar İskan Bakanlığı'nın olumsuz tavrına karşılık, Avrupa Konseyi'nce 1975 yılının "**Avrupa Mimari Miras Yılı**" olarak kabul edilmesi ve Türkiye'de bununla ilgili etkinlikler için görevlendirilen İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin, etkinlikleri Safranbolu'da Belediyemizle ortaklaşa düzenlemek istemeleri bizim için büyük bir şans oldu. İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Sayın Prof.Dr. Doğan KUBAN ve Doç.Dr. Metin SÖZEN'in önderliğinde, Safranbolu'da önce 1975 yılı Ağustos sonunda, sonra 1976 ve 1977 yıllarında düzenlenen "**Safranbolu Mimarlık Değerleri ve Folkloru Haftaları**"nda sanat, bilim, tarih ve mimarlık çevrelerinden, ulusal basından ve TRT'den gelen 200 dolayındaki konuk, Belediyemizin öncülüğünde Safranbolulular tarafından evlerinde ağırlandı. Onların aracılığıyla Safranbolu yurt içi ve dışında tanınmaya başladı.

Bu arada 1976 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu

Safranbolu'yu sit alanı olarak kabul etti. Sit bölgesindeki imar uygulamaları için, koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar bir dizi ilke ve kuralları yürürlüğe koydu. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Genel Müdürü Sayın Çelik GÜLERSOY da, bu aşamada Safranbolu'ya ilgi gösterdi. Belediye ile işbirliği içinde “**Asmazlar Konağı**”nı özgün bir konaklama tesisi yapmak amacıyla satın alarak ve “**Safranbolu'da Zaman**” adlı belgesel filmi yaptırarak çok önemli katkılar sağladı.

Ayrıca, 1978'de Safranbolu'ya gelen zamanın Kültür Bakanı Sayın Ahmet Taner KİŞLALİ'nin özel ilgisiyle Arasta'nın ve Kaymakamlar Evi'nin kamulaştırılmasıyla korumada Devlet'in de devreye girmesi sağlandı. Bu girişim ve uygulamalar, Safranbolu'yu koruma olayının temellerini oluşturur. Bu temeller üzerinde yükseltilen Safranbolu'yu koruma olgusu, 1994 yılında Safranbolu'nun “**Dünya Miras Listesi**”ne alınmasıyla taçlandırılmış oldu.

Benden sonra görev alan yerel yöneticiler de koruma ateşinin sönmemesi için çaba gösterdiler. Özellikle 1990 yılında, zamanın Safranbolu Kaymakamı Sayın Yavuz ERKMEN ile Belediye Başkanı Sayın Mustafa EREN tarafından, 1975'lerde yakılan ateşin körüklenip parlatılmasında önemli atılımlar gerçekleştirildi. Daha sonraki yılların Sayın Kaymakamları Muammer AKSOY, Celal ULUSOY, İzzettin KÜÇÜK ve Gökhan AZCAN ile Sayın Belediye Başkanları Mehmet CEYLAN, Nihat CEBECİ ve Dr. Necdet AKSOY'un da aynı kararlılıkla uğraş vermeleri ve İlimiz Karabük'ün Sayın Valilerinin de destekleri, Safranbolu için büyük kazanç oldu. Böylece elbirliğiyle “**Korumanın Başkenti Safranbolu**” ve “**Başka Safranbolu Yok**” söylemlerinin haklılığının sürdürülmesi ve Safranbolu'ya olan ilginin devamı sağlandı.

- Bu ilginin devam etmesi için daha neler yapılmalı?

İlginin devamında turizm başlı başına en önemli etmendir. Safranbolu turizmi ise, gezi ve eğlenceye dönük değil, öncelikle kültürel ağırlıklı olmalıdır. Bu amaçla her şeyden önce Safranbolu'nun bir “**Kültür Sarayı**”na gereksinimi vardır. Karabük il merkezi olabilir. Kültür Sarayı konusunda Karabük'ün bir önceliği olmamalıdır. Safranbolu, tüm kişi ve kurumların ilgi ve katkısıyla bir kültür sarayına en kısa zamanda kavuşturulmalıdır. Kültür Turizminin en önemli uygulama alanı olan bilimsel toplantılar için Safranbolu ilk akla gelen bir merkez olmalı, bilimsel kongreler için Safranbolu'daki konaklama tesisleri, özendirici uygulamalar gerçekleştirmelidir.

Safranbolu, turizm sektöründe günü birlik gelip dönülen; ya da gezilip başka yerlerde yenilip içilen ve konaklanan bir kent konumunda olmamalıdır. Gelenler uygun fiyatlarla yeme içme ve barınma olanağı bulabilmelidir; fiyat anarşisi olmamalıdır. Her isteyen evini pansiyon olarak hizmete sunamamalı, konaklama yerlerine bir standart ve düzen getirilmeli; buralar denetimsiz bırakılmamalıdır. Bu konuda her şey Belediyeden beklenmemeli; turizm sektöründeki kişilerle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına denetime ve doğru yönlendirmeye ilişkin önemli görevler düştüğü unutulmamalıdır.

Safranbolu'ya gelenlerin kolaylıkla başvurup bilgi alabilecekleri bir büro, örneğin Kazdağlıoğlu meydanında akşamın geç saatlerine kadar hizmet sunabilmelidir. Burada, kenti tanıtan, gezilecek yerleri gösteren harita ve broşürler bol miktarda bulunmalı ve isteyenlere nazlanılmadan verilmelidir. Bu broşürlerin, kuşe kağıtlarda, lüks baskılı olmasına değil,

Nuh'un gemisinin Hıdırlık tepesinde olduğuna ya da Kazdağlıoğlu Camii'ni, Vakıflar İdaresi'nden Belediye'nin satın aldığına ilişkin, yalan yanlış uyduruk bilgiler içermemesine özen gösterilmelidir.

TV dizileri ve yerli filmler için Safranbolu'nun en güzel doğal ve tarihsel bir plato oluşturduğu da göz ardı edilmemelidir. Film yapımcılarını Safranbolu'ya çekebilmek için yerel yöneticiler her türlü özel ilgi ve yatırımı yapmalıdır.

Kültür turizminin ögesi olarak; ya da gezme görme amacına yönelik olarak Safranbolu'ya gelen kişiler, sadece eski yapıları, eski yaşam mekan ve koşullarını görmekle yetinmezler. Safranbolu'nun el işlerinden ve tarımsal ürünlerinden de satın almak isterler. Lakin Safranbolu'da bunları bulma olanağı yok! Safranbolu'da, Beypazarı'ndan getirtilen "*tarhana*"nın ya da biz Safranboluluların "*yayım*" olarak adlandırdığımız eriştenin gelen konuklara satılması, benim gibi fanatik bir Safranbolulunun içini sıplatmaktadır. Safranbolu turizminin ekonomik getirilerinin tamamından, Safranbolulular yararlanmalıdır.

Safranbolu'da gelenlere "lokum" dışında yöresel ürünler de sunulabilmeli; estetikten yoksun, özensiz maket evler dışında el sanatları da sergilenmeli ve Safranbolu, çarşısında sadece Çin malı incik boncuk satılan bir kent konumundan kurtarılmalıdır.

Ayrıca, Safranbolu'da üretilebilecek olanlara veya üretilenlere öncelikle biz Safranbolulular duyarlı olmalıyız. Örneğin, yıllar önce birkaç kez önermeme karşın Safranbolu lokumunun TSE'ye (Türk Standartlar Enstitüsü) tescil ettirilmemiş olması, çok önemli bir eksikliktir ve hatta çok büyük bir kusurdur. Karayollarındaki mola istasyonlarında Safranbolu dışında üretilmiş ve Safranbolu lokumu adıyla satılan, ancak Safranbolu lokumu nefasetinde olmayan çeşitli şekerlemeler benim için üzüntü kaynağıdır. Bu olumsuzluğun yerel yöneticiler ve lokum üreticileri tarafından önemsenmesi ve önlenmesi gerekir.

Safranbolu'nun bir "Dünya Kenti" olmasıyla, çok haklı biçimde övünülmektedir; öncelikle bu övünmedeki haklılığı yok edebilecek görünüm ve yakınlara fırsat verilmemelidir. Özellikle Safranbolu, Türkiye'de koruma olayına öncülük ederken, korumanın (K)'sını bile gündemlerine almamış kentlerin, örneğin Beypazarı'nın, Safranbolu'nun önüne geçmesine meydan verilmemeli; Safranbolu'nun hep zirvede kalması sağlanmalıdır. Bu arada, Safranbolu'nun çok küçük bir parçası kadar olan bir kentin, Tanıtma Fonu ya da Kültür Bakanlığı'nın onarıma katkı ödeneği gibi kamu kaynaklarından, Safranbolu'nun üç beş katı daha fazla yararlanabilmesinden, herhalde rahatsızlık duyulmalıdır.

Safranbolu'ya ait kültürel değerlerin tümüne sahip çıkılmalı ve örneğin İzzet Mehmet Paşa Kütüphanesi, daha fazla gecikilmeden Safranbolu'ya geri getirilebilmelidir. Bu kütüphanenin çok değerli el yazması eserlerinin Safranbolu'ya vakfedildiği ve vakfedenin iradesine saygı gerektiği unutulmamalı; restore edilen eski Hükümet Konağı'nda veya başka bir yerde kütüphane için mutlaka uygun bir ortam yaratılmalıdır.

Düzenlenen "*Safranbolu Altın Safran Belgesel Film Festivalleri*" sonrasında, Safranbolu'nun ulusal basında ve ulusal alanda yayın yapan TV'lerde yer almaması çok düşündürücüdür. Aslında, en çok düşündürücü olan da, Safranbolu'nun tanıtımında çok

önemli bir araç olan “*Safranbolu Mimarlık Değerleri ve Folkloru Haftası*”nın adının, 2000 yılında, “*Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali*” olarak değiştirilmesidir.

Her yıl Ankara, İstanbul ve Antalya gibi büyük kentlerde çok görkemli ve çok geniş katılımlarla, gerçekten uluslararası düzeyde benzer etkinlikler yapılırken, Safranbolu’da hiç ses getirmeyen, getirme olanağı da olmayan belgesel film yarışmalarında ısrarlı olunmaktadır. Nitekim, Safranbolu’da Zaman belgesel filminin unutulmaz yönetmeni Süha ARIN bile, vefatından önce 2003 yılında katıldığı son Safranbolu Festivalinde, yapılan etkinliğe belgesel film festivali denilmesindeki anlamsızlığa değinerek ve haklı olarak belgesel film yarışmasının, Safranbolu’da yapılacak bir kültürel etkinliğin adı olamayacağını, ancak bir alt başlık olabileceğini dile getirmiştir.

Örneğin Taşköprü’de, her yıl yapılan kültürel etkinliğin, o yörenin ünlü ürünü “sarmısak”tan ad alması gibi, Beypazarı’ndakine de “*Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali*” adı verilip, Safranbolu dururken, Beypazarı’ndaki kültürel etkinliğin adında “*Tarihi Evler*” deyiminin de olması, tarihsel evleri ve mimarlık dokusuyla ünlenen en önemli kent Safranbolu değil midir sorusunu akla getirmektedir.

Safranbolu’daki etkinliklerde, Safranbolu’nun ulusal kültürel değerleri yaşatan bir kent olma özelliğini ön plana çıkartacak biçimde, ülke düzeyinde ünlü, uzman kişilerin katılacağı, Safranbolu konulu paneller, konferanslar ve gösteriler düzenlenmelidir. Geçmişte İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi örneğinde olduğu gibi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi’nin bilimsel öncülüğü ve eşgüdümü sağlanmalıdır. Etkinliklere yazılı ve görsel ulusal yayın organlarının, kamuoyunu yönlendiren önde gelen isimleri de, özel olarak çağrılıp, onların gözlem ve yorumlarının, eski yıllarda olduğu gibi gazete sütunlarında ve TV ekranlarında yer almasına çalışılmalıdır.

Etkinlikler sırasında yapılan en iyi korunan ev ve en leziz yöresel yemek gibi her yıl yinelenen yinelenen eskimiş yarışmalar ve benzerleri, artık yeni ve daha çok ilgi çekici formatlarla sunulmalı, yeni yarışma konuları bulunmalı; düzenlemelerin, eskiden “Şehir” olarak adlandırılan, günümüzde yaygın biçimde “Eski Çarşı” da denilen tarihsel yerleşim yeri Çarşı kesiminde yoğunlaşmasının gereği göz ardı edilmemelidir. Safranbolu’nun ünlü bir kent olmasının nedenini oluşturan Çarşı kesimi kaderine terk edilmemeli; buraya öneminin ve değerinin gerektirdiği özel bir özen gösterilmelidir.

1990’lı yıllarda Belediye’nin Çarşı kesiminden ayrılması ve Kıranköy’e taşınması hiç isabetli olmamıştır. Her kentin Belediye binası, o kentin mimari özelliğini taşıyan ilgi çekici görkemli yapılardır. Çarşı’daki bina, tüm Belediye hizmetleri için yetersiz olabilir; hemşehrilerin kolayca ulaşabileceği mahallerden hizmeti yürütmek ilkesi uyarınca, kimi hizmet birimleri halkın yoğun olduğu yerlerde bulunabilir. Ancak Belediye yönetimi, Çarşı kesimindeki biblo görünümündeki eski tarihsel binayı terk etmemeliydi. Yeni Belediye binası yapılacak ise, bunun yeri de çarşı kesimi olmalıdır. Çarşı kesimindeki mimarlık dokusuyla ünlenen ve bu dokunun yaşatılması gereğine inanan bir kentin Belediyesi’nin, bu kesimin dışındaki başka bir mahalden yönetilmesi bir çelişki oluşturur. Kamu hizmet birimleri bulundukları çevreye canlılık ve saygınlık kazandırır.

- Sizce bugün Safranbolu’nun korunması konusunda en büyük sorun nedir?

Safranbolu'da korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş 1000'i aşkın ev bulunuyor. Bunlardan ancak % 15'i restore edilebilmiştir. Restore edilen evlere genellikle otel, pansiyon gibi konaklama işlevi kazandırılmış; bir kısmından da lokanta, kafeterya gibi amaçlarla yararlanılmaya başlanılmıştır. Babadan kalan evini ya da satın aldığı evi, eskiden olduğu gibi konut olarak kullanmak amacıyla restore edip, aynı evde oturmakta olan Safranbolulu sayısı iki elin parmağından çok azdır.

Ahşap evlerin bakım, temizlik ve ısınma gibi sorunlarıyla baş edemeyen Safranbolulular eski evlerini yok pahasına elden çıkartarak, kentin yeni yerleşim alanlarındaki apartman dairelerine taşınmış bulunuyor. Bu yolla, özellikle tarihsel kent merkezini oluşturan Çarşı kesimi mahallelerindeki evlerin % 95'i el değiştirmiştir. Evleri satın alan, kırsal kesimden gelen eski evlerin yeni sahiplerinin, geçmişteki ataeril aile düzeninin gereği olarak üç katlı, çok geniş, çok odalı konak biçimindeki Safranbolu evlerinde oturma gelenek ve göreneğinden yoksun bulunsalar da, bu evlerde oturuyor olmaları evlerin korunmasında en önemli kazanç; ya da büyük bir şans. Çünkü içinde oturulmayan evler çok kısa sürede viran oluyor. Bu açıdan evlerin yeni maliklerine biz Safranbolulular şükran borçluyuz. Ancak ne var ki, evlerin yeni sahipleri de, maddi olanak bulduklarında evlerini onartmak yerine, ilk fırsatta başkalarına satıp, onlar da kargir yapılarda barınma özlemi içinde bulunuyorlar...

Her Safranbolulunun belleğinde; *“şurada annem örgü örerti, şurada babam kahvesini içerti, şu odada ben ders çalışırdım”* diye özel yeri olan evler, miras yoluyla değil de, satılarak el değiştirince, insanları evlerine bağlayan belleklerdeki anılar yumağından oluşan köprüler de yok olup gitmiş oluyor. Bu da, uzun yıllar boyunca *“ata yadigarı, baba mirası”* olarak, kuşaktan kuşağa; anılara ve aile bağlarına saygı nedeniyle özenle korunmuş Safranbolu evleri için bir başka handikabı oluşturuyor...

Aslında, karşılaşılan bu olumsuzluklar nedeniyle, restore edildikten sonra Safranbolu evlerinin, konut olarak kullanılmak yerine, işlev değiştirmesinden şu aşamada yakınma sözkonusu olmamaktadır. *“Yeter ki evler restore edilsin, korunsun da istenirse işlev değiştirsin; ama kente özgü mimarlık dokusu yaşatılsın”* denilmektedir.

Böyle denilse de, her Safranbolu evinin işlev değiştirme olanağı da yoktur. Örneğin sayısı 1000 dolayında olan eski evlerin dörde birinin bile, Safranbolu ölçeğinde otel, pansiyon, lokanta ve benzeri turizme yönelik bir işletme haline dönüştürülmesi söz konusu olamayacaktır. Çünkü Safranbolu turizminin gereksinim duyduğu ya da ilerde duyacağı işletme sayısının ve kapasitesinin de bir sınırı vardır. Evlerin bir bölümünün, Kastamonu'da kimi güzel örnekleri görüldüğü üzere, kamusal veya yarı kamusal kurumlarca ya da sivil toplum örgütlerince satın alınıp, kuruluşlarının yönetim merkezi olarak değerlendirilmesi önerisi de, ne yazık ki ilgi uyandırmamaktadır.

Safranbolu evlerinin çok büyük kısmı 19. yüzyılın ikinci yarısında, ya da 20. yüzyılın başlarında yapılmış olup, ortalama 100-150 yaşlarındadır. *(Kimilerinin abartılı bir biçimde söyleyegeldiklerinin aksine, Safranbolu'da tepe pencereci bir iki ev dışında, 200 yıla yakın yaşı olan ev yoktur)* Sahiplerinin hemen tamamına yakını, restorasyonun gerektirdiği ekonomik olanaklardan yoksun bu ahşap evler, zamanın acımasız koşullarına daha uzun süre dayanamayacaktır. 2863 sayılı yasada öngörülen *“Onarıma katkı fonu”* gibi kamusal kaynaklardan yararlanılarak

evlerin restorasyonu da, ne yazık ki bir hayaldir. Bu fondaki ödenekler hem çok yetersizdir ve hem de dağıtımında objektif ölçütler geçerli değildir; tutarsızlıklar ve keyfilikler egemendir.

Tüm bu gerçekler karşısında, çok uzun yıllardır “*Safranbolu evlerinin geleceği nasıl güvence altına alınacaktır; bu evlerin tamamı korunup, gelecek kuşaklara aktarılabilir midir?*” sorusuna yanıt aranmaktadır. Korumanın başlatıldığı 1975 yılından bu yana geçen 35 yıl boyunca, Safranbolu evlerinin tümünün geleceğe nasıl aktarılacağı ve hangi yöntemle yaşatılacağı sorusu zaman zaman düzenlenen toplantılarda tarafımdan ısrarla dile getirilmiş; tartışılmış ve çeşitli ortamlarda konunun uzmanları, kimi görüş ve önerilerde bulunmuşlarsa da, sorunun çözümünde kesin başarıya götürecek uygulanabilir bir yol, bugüne kadar ne yazık ki gösterilememiştir; ya da bulunamamıştır. Oysa, Safranbolu’nun Dünya Miras Listesindeki saygın ve seçkin yerini kaybetmemesi, doğrudan doğruya evlerimizin gelecekte de sürekli korunması ve yaşatılmasıyla ilişkilidir.

- Sizden sonraki Belediye Başkanları ile nasıl bir ilişki içerisinde oldunuz?

Benden sonraki Belediye Başkanları da Safranbolu’nun ve dolayısıyla bir Safranbolulu olarak benim Belediye Başkanımı. Aramızda siyasal ya da sosyal konularda görüş ayrılığı olsa da, Safranbolu’nun çıkarları söz konusu olduğunda, Belediye Başkanının yanında olmak, bir Safranbolulu olarak benim de görevimdir. Bu, aynı zamanda halk oyuna saygının ve demokrasinin de gereğidir. Benden sonraki halefim Belediye Başkanları ile hep iyi ilişkiler içerisinde oldum. Kimi zaman bir arada olduğunda görüş alışverişinde bulunduk. Ankara’da görevli olduğum yıllarda, istenildiğinde kimi merciler nezdinde yardımcı oldum. Bu arada, örneğin son kez, Belediye Başkanımız Sayın Dr.Necdet AKSOY’un istemi doğrultusunda; birlikte gezerek, kentteki tarihsel çeşmeleri besleyen su kaynakları ve buralardan çeşmelere uzanan su güzergahlarına ilişkin bildiklerimi aktardım ve Arslanlar Belediye Lokali ile Safranbolu’nun park bahçe gereksinimi hakkındaki görüşlerimi açıkladım.

- Sizin geçen yıl eski evinizi Kamuya bağışladığınızı biliyoruz; bunu hangi amaçla yaptınız, açıklar mısınız?

Akçasu Mahallesi’nde babamdan miras kalan ve Hacıhüseyinler evi olarak bilinen ev yapıldığı 1870 yılından bu yana hiç onarım görmemişti; sadece bahçesindeki havuz odasını emekli olunca 2003 yılında restore ettirmiştım. Evin restorasyonunu yapabilecek ekonomik olanaklardan ise yoksundum. Onarım için yardım edilmesi amacıyla Kültür Bakanlığı’na yaptığım başvurulardan sonuç alamadım. Ancak evi yaptıran Hacı Hüseyin’in torununun torunu sıfatıyla,. 140 yıldır aynı ailenin bireylerinin oturduğu bu evin yıkılıp yok olmasına gönlüm razı olamazdı. Kızkardeşim evdeki yarı hissesini kamuya satarken, ben restore edilmesi ve kamunun elinde bir kültürel varlık olarak korunması koşuluyla yarı hissemi bağışladım. Evin “**Hacıhüseyinler Evi**” olarak anılması ve bir odasının da bendeki Safranbolu’yla ilgili belgelerin ve bana ait tüm kitapların yer alacağı; adımı taşıyacak bir kütüphaneye dönüştürülmesi, bağışın diğer koşullarındandır.

Uygun ekonomik olanaklara sahip bulunanların, okul ya da cami yaptırması gibi, böyle olanaklardan yoksun bir memur emeklisi olarak, ben de bir hayır yaptığımı inanıyorum. Belediye Başkanlığım sırasında her türlü siyasal ve sosyal risklere göğüs gererek,

Safranbolu'nun korunmasında ve tanınmasında büyük çaba gösteren bir kişi olarak, yaptığım bağışın da Safranbolu'ya bir hizmet olduğunu düşünüyorum. İnsan yaşamında para önemlidir; ancak bağış yoluyla yaptığım kültürel hizmetin manevi kazancına, parayla paha biçilemez. Restorasyonu sonrasında, evimin daha çok uzun yıllar ayakta kalacak olması; ailemin lakabı olan “**Hacıhüseyinler Evi**” adını taşımaya devam etmesi ve kamunun yapacağı kültürel etkinlikler için kullanılması benim için onur ve gurur kaynağı olacaktır.

- Eski çarşı mahallelerindeki evlere doğalgaz bağlanmalı mıdır?

Safranbolu'nun başka semt ve mahalleleri için böyle bir soru sormayıp, tarihsel kesim için sormanız, sanıyorum, doğalgazdan kaynaklanacak yangınların, ahşap evlerde çok daha fazla zarar verebileceğinin düşünülmesinden olsa gerek. Doğalgaz temiz, kullanımı kolay ve kentlerin hava kirliliğinden kurtarılmasını sağlayan bir yakıt türüdür. Böyle bir yakıttan tarihsel kesim ve ahşap evler de yoksun bırakılmamalıdır.

Eskiden ahşap evlerimizde odun sobası yakardık, sonra kömür yakılmaya başlandı. Sobanın kapağından sıçrayan kıvılcımdan; ya da temizlenmeyen bacalardaki kurumdan da ahşap evlerde yangınlar oluyordu ve olmaktadır. Gerekli önlem alınmazsa yakıt türü ne olursa olsun, yangın tehlikesi ile karşı karşıya kalınır. Ancak şu sorunun yanıtı aranmalıdır: Ahşap evlerin içinde, odadan odaya döşenen doğalgaz boruları mimari dokuyla bir uyumsuzluk oluşturur mu, görüntü kirliliği yaratır mı? Böyle bir olumsuzlukla karşılaşma riski olmadan, ahşap evlerin de doğalgaz olanağından yoksun bırakılmaması için, konunun uzmanı teknisyenlerin ve mimarların, evlerin mimari dokusunu bozmayacak ve gözü rahatsız etmeyecek bir yöntem geliştirmeleri arzu edilir.

Eski ahşap evlerde oturanlara, nasıl ki, sizin evinizde gusulhane yerine “*banyo*” düşünülemez, tuvalette “*klozet*”, mutfakta “*tezgah*” olamaz denilemezse; bir başka anlatımla, nasıl çağın konforlu yaşamından, tarihsel evlerde oturanların da yararlanmaları gerekirse, onlar da doğalgaz gibi, çağdaş bir yakıt olanağından yoksun kalmamalıdır.

- Safranbolu'da bu yıl arka arka yaşanan yangınlar için ne düşünüyorsunuz?

Bu yıl iki önemli konaklama tesisinin çatısından başlayan yangınlar, Safranbolu'da hiç kuşkusuz çok üzücü ve ürkütücü olmuştur. Her kentte, her yangından sonra kent itfaiyesinin ne ölçüde başarılı olduğu tartışma konusu edilir. Ancak, önce şu gerçeği vurgulamakta yarar vardır. İtfaiye araçları yangın mahalline ulaşınca kadar belirli bir süre geçer. Bu sürenin çok kısa olması gerekir. Bunun için de bireysel çabalarla yangını söndürmeye çabalamadan önce itfaiye haberdar edilmelidir. Makul bir süre içinde veya değil, itfaiye yangın mahalline gelir gelmez ilk işi, yangının etrafa sirayetini önlemek ve yangını, yanan yerde bastırmaktır. İster Safranbolu'da olsun, ister İstanbul gibi güçlü itfaiye örgütü bulunan kentlerde olsun, yangının çıktığı binayı bütünüyle kurtarabilmek olasılığı çok azdır. Başarı, yangının süratle söndürülmesinde ve etrafa yayılmasını önleyebilmektedir.

Bunun için, eğitimli itfaiye personeline ve modern itfaiye araçlarına gereksinim vardır. İtfaiye personeli, taşeron işçisi kimliğinde geçici işçilerden değil, belirli kurs ve eğitimden geçirilmiş, beceri ve yeteneği belirlenmiş, Belediyenin daimi kadrolu uzmanlaşmış elemanlarından oluşmalıdır.

Ayrıca Belediyemiz itfaiyesinin, modern ve etkin donanımlı araçlara sahip olabilmesi için, son yangınları takiben, “**tarihimiz kül olmasın**” söylemiyle, Safranbolu’da meslek odalarınca başlatılan kampanyaya destek olunmalıdır. Bu amaca yönelik olarak, kültür varlıklarının korunması için kullanılmak üzere, emlak vergileriyle birlikte tahsil edilip, İl Özel İdaresi’nde toplanan kaynaktan, öncelikle Safranbolu itfaiyesinin güçlendirilmesi için yararlanılması da yetkililerin dikkatine sunulmalı ve birkaç gün önce gazetenizde yer alan, “...*itfaiye aracı sözü*” başlıklı haberdeki vaadin de mutlaka gerçekleşmesi sağlanmalıdır.